

Lunds Universitet
Handelsrättsliga Institutionen
HAR 333 Kandidatkurs i handelsrätt

HT 2005

En studie av den juridiska konflikten vid privatimporterad alkohol

Handledare: Peter Gerhard
peter.gerhard@busilaw.lu.se

Författare: Nils Setterwall
nils@setterwall.com

Innehållsförteckning

Förkortningar

Sammanfattning

Abstract

Innehållsförteckning

1	Inledning	
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Syfte.....	6
1.3	Frågeställningar.....	6
1.4	Metod.....	6
1.5	Avgränsningar.....	6
1.6	Källkritik.....	6
1.7	Disposition.....	7
2	Sveriges alkoholmonopol	
2.1	Historik.....	8
2.2	Efter inträdet i EU.....	9
2.3	Sveriges alkoholmonopol i lagen.....	10
	2.3.1 Partihandel.....	10
	2.3.2 Detaljhandel.....	10
3	Svensk alkoholpolitik	
3.1	Uppbyggandet.....	11
3.2	Totalkonsumtionsmodellen.....	11
4	EG-rättens juridiska synvinkel	
4.1	Allmänt.....	12
4.2	28-31 artiklarna i EG-fördraget.....	12
5	Svensk-Europeisk marknadsföringskonflikt	
5.1	Sveriges lagstiftning för marknadsföring av alkohol.....	15
5.2	Gourmet-målet.....	15
6	Rättsfall	
5.1	C 189/95 Franzénmålet.....	17
5.2	NJA 2004:137.....	18
5.2	Ö 107-05.....	20
7	Analys.....	21
8	Egna kommentarer.....	23
9	Referenslista.....	24

Förkortningar

HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätten
TR	Tingsrätten
APU	Alkoholpolitiska utredningen
SOU	Statens offentliga utredningar
Prop.	Proposition
EU	Europeiska Unionen
KO	Konsumentombudsmannen

Sammanfattning

Jag kommer med denna uppsats behandla den juridiska konflikten vid distansförsäljning av alkohol i Sverige med koncentration på det rättsfall vars utgång kan komma att förändra Sveriges alkoholpolitik ännu en gång.

Sedan Sverige trädde in i EU har de kvoter på den mängd alkohol som får föras in vid så kallad resandeförsel höjts. Idag finns inga egentliga kvoter utan mängden bestäms utifrån begreppet ”eget bruk”. På grund av EG-rätten har Sveriges monopol på partihandel av alkohol avkaffats men detaljhandeln genom Systembolaget har fått bestå. Detta genom att regeringen åberopat artikel 30 i EG-förordningen för att skydda den svenska folkhälsan. Detta är omdebatterat då förespråkare till distansförsäljningen menar att skyddet mot folkhälsan inte går att väga upp mot artikel 30. Idag finns redan etablerade bolag i andra EU-länder där alkoholskatten är lägre än i Sverige som genom Internet-hemsidor har Sverige som målgrupp för försäljning av alkohol.

Denna framställning tar upp denna konflikt mellan nationell och EG-rätt. I skrivande stund ligger ett förhandsavgörande hos EG-domstolen. Detta avgörande kommer att bli mycket viktig för Sveriges fortsatta distansförsäljningsförbud och säkert avgörande hur framtiden kommer att se ut. Huruvida folkhälsan är skäl nog att behålla Systembolagets detaljhandelsmonopol är en central fråga.

För ämnet viktiga rättsfall kommer att tas upp såsom de välkända Franzénmålet, Gourmet-målet samt det senaste målet där Högsta Domstolen beslöt att begära förhandsavgörandet som nu ligger för behandling.

Nyckelord

Alkoholpolitik, distansförsäljning, folkhälsa, EG-rätt, handelsrestriktioner

Abstract

In this paper I will discuss the legal conflict that occurs between Swedish national law and European law when alcohol is purchased and imported through the Internet. Focus will be on a recent case which outcome can come to change Swedish alcohol-politics once again.

Since Sweden became member of the EU the limits on the amount of alcohol allowed to bring in to Sweden has increased. There are practically no limits today compared with those before. Instead a concept, “private use”, determines the limit. Due to European law the monopoly on wholesale of alcoholic beverages has been abolished meanwhile the monopoly on retail trade is still in use. The Swedish government has referred to article 30 in the Rome treaty in order to protect the public health in Sweden. This is widely debated because critics mean that this protection does not weigh up to the importance of trade without restrictions inside the EU. Today there are already a number of companies in other EU countries which have considerably lower tax on alcohol. These companies have sites up and running on the Internet with Sweden as target group to sell cheaper alcohol.

This paper brings up this conflict between national and European law. In this moment a case has been sent to the court of justice of the European communities, depending on what the court will rule the result will have a considerable effect on future laws on alcohol in Sweden. Whether the public health is a reason enough will be an important issue.

For this paper important cases will be discussed, such as the well-known Franzén-case, the Gourmet-case and the latest case which was forwarded to the court of justice of the European communities.

Keywords

Alcohol-politics, distance-sales¹, public health, European law, restrictions on trade

---

¹ Translation made by author. Sales made on distance, for example through Internet or by mail-order.

1. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att belysa den juridiska konflikten vid distansförsäljning av alkohol i Sverige. Arbetet skall ta upp svensk lagstiftning och EG-rätten som i detta fall är skrivna för att eftersträva olika mål. I denna skillnad i eftersträvan uppstår en konflikt.

Det är denna konflikt som uppstår varje gång en svensk medborgare beställer hem en flaska vin via Internet idag. Är det lagligt eller inte? Svensk lag säger att det är olagligt medan EG-rätten menar att Sverige har en oberättigad handelsrestriktion som inte får förekomma.

Uppsatsen skall få fram hur den svenska lagstiftningen som har sina normer i en djupt rotad och restriktiv alkoholpolitik eventuellt behöver vika sig inför den överordnade EG-rätten. För att få en förståelse för dessa normer så tar arbetet även upp svensk alkoholpolitik och hur denna har byggts upp till vad den är idag.

I uppsatsen tas Gourmet-målet upp, en situation som till stora delar påminner om uppsatsens ämne, detta för att belysa arbetets ämne.

1.2 Frågeställningar

Nedan kommer följande frågeställningar att diskuteras:

- Varför har konflikten uppstått överhuvudtaget?
- Var i ämnet uppstår konflikten?
- Kan Sverige komma att behöva ändra sin alkohollag angående distansförsäljning av alkohol?

1.3 Metod

I denna uppsats används en rättsdogmatisk metod. Detta innebär att man i sitt arbete använder sig i första hand av ”gällande rätt” i form av författningar, prejudikat, lagförarbeten, utredningar och praxis. Med andra ord är de rättskällor som även domstolar använder som grund i sina avgöranden.²

---

² Hellner, Jan *Metodproblem i rättsvetenskapen – Studier i förmögenhetsrätt* s.22

1.4 Avgränsningar

Arbetet begränsas till att endast handla om Sveriges alkohollagstiftning i jämförelse med EG-rätten i samband med förbudet av distansförsäljning av alkohol i Sverige. Vidare kommer arbetet inte ta upp proportionalitetsprincipen i sammanhanget. Några nationalekonomiska eller skatterättsliga aspekter kommer inte hanteras i detta arbete. Trots att uppsatsen klart skulle kunna innehålla detta är det den juridiska utgångspunkten som jag har valt att använda.

1.5 Källkritik

Eftersom uppsatsen behandlar Sveriges situation så är mestadelen av källorna svenska. Större delen av källorna kommer från utredningar såsom propositioner och dokument från exempelvis statens offentliga utredningar och är, trots att de ska vara empiriska, säkerligen påverkade av viljan att värna om den restriktiva alkoholpolitiken som Sverige har värnat om sedan 1800-talet.

Någon konkret och empirisk litteratur som håller sig kritisk till Sveriges restriktiva alkoholpolitik finns egentligen inte utan här har rättsfall med svarandens argument tagits i beaktande.

1.6 Disposition

Denna uppsats består av 8 kapitel som inleds av kapitel 1 som innefattar obligatoriska delar såsom ämnets bakgrund, syftet med uppsatsen, använd metod, avgränsningar, källkritik samt disposition.

För att förstå hur den svenska staten agerar måste man gå tillbaka i tiden för att skapa sig en bild av hur Sverige såg ut för 100 år sedan. Detta kommer att tas upp i kapitel 2. I kapitel 3 tas uppbyggandet av svensk alkoholpolitik upp, det vill säga vad det är som har format svensk alkohollagstiftning fram tills idag. För att förstå EG-rätten i detta sammanhang tas de 28-31 artiklarna upp i EG-fördraget i kapitel 4. För att belysa konflikten har Gourmet-målet använts som exempel i kapitel 5. I kapitel 6 framgår rättsfall som pekar på konflikten i sammanhanget. I detta kapitel framgår även det rättsfall som kommer att utgöra facit för framtiden. I kapitel 7 sammanställs arbetet med en analys och i kapitel 8 har jag infört mina egna kommentarer. Detta arbete avslutas med kapitel 9 som innefattar referenslista.

2. Sveriges alkoholmonopol

2.1 Historik

För att få en insyn in i varför Systembolaget grundats och varför det anses vara viktigt att Systembolaget har kvar detaljhandelsmonopolet i Sverige behövs en tillbakablick i historien. Under 1800-talet fanns ett antal brännvinsliberaliserande förordningar som bestämde att en del av jordbruksprodukterna måste gå till produktionen av brännvin. Det var lagligt att bränna hemma, så kallad husbehovsbränning. Brännvinet rekommenderades av läkare och präster som ansåg att den hade goda egenskaper. Sverige var på denna tid ett fattigt land och många av de vedermödor som ingick i fattigdom ”mildrades” av brännvinet.³

Konsumtionsstatistiken från denna tid kan säkert ifrågasättas men källor visar ändå på att den årliga intaget av brännvin på mitten av 1800-talet uppgick till 45 liter per person och då inräknas även barn.⁴ Detta att jämföra med 2004 års genomsnittliga totalkonsumtion på 10,4 liter.⁵ Mängden från 1800-talet kan säkerligen ifrågasättas och huruvida den är översatt till ren alkohol som den senare mängden är oklart men ändå kan man med denna information peka på att alkoholkonsumtionen var klart extrem under 1800-talet.

Som första motvikt till detta överdrivna alkoholbruk började nykterhetsföreningarna startas på 1830-talet. Till en början var föreningarnas mål att motarbeta missbruket av alkohol men senare kom helnykterhetsrörelsen som strävade efter att helförbjuda alkoholdrycker. En nykterhetsorganisation arrangerade i början av 1900-talet en inofficiell folkomröstning angående ett helförbud. Enligt denna skulle 56% av den vuxna befolkningen gå med på att förbjuda rusdrycker. Annat blev det 1922 då den officiella folkomröstningen ägde rum. Alkoholdrycker förbjöds aldrig efter att ja-sidan förlorade med 1,1%.

Samtligt som nykterhetsvågen svepte över Sverige under 1800-talet kom staten att bli mer och mer restriktiv i sin alkoholpolitik. Husbehovsbränningen kom, efter att ha försvåras, förbjudas helt.

Under ovan nämnda restriktiva utveckling inom alkoholpolitiken trädde en ny försäljningsförordning i kraft 1855. Denna delade upp alkoholhanteringen i det som vi känner igen idag, partihandel, utminuterig (detaljhandel) och utskänkning (servering). I samband med detta så blev detaljhandeln och serveringen av alkohol tillståndsbelagd. Utminuterigstillstånden överlämnades senare till kommunala bolag som kom att bli kallade systembolag. Till en början drevs dessa bolag med ett vinstintresse då de stärkte kommunernas ekonomi. 1873 godkändes en förordning som stadgade att kommuner, landsting och hushållningssällskap framtogs större delen av vinsten. 1905 hamnade brännvinet under de kommunala bolagen endast och blev därmed monopoliserat. Ett

---

³ Prop. 1998/99:137 s.28

⁴ Systembolagets hemsida

⁵ Alkoholkonsumtionen och dess olika delmängder 2004, SoRAD, s.7

annat viktigt årtal är 1914 då den Stockholmssystemet införde motboken vilken spred sig och ett par år senare var motboken ett tvång i hela landet.⁶

Denna mot bok var mycket populär. Inte bara på grund av att den tvångsransonerade alkoholdrycker åt Sveriges medborgare men även på grund av de odemokratiska orättvisor den representerade. Ransonen skiljde sig beroende på kön, inkomst, ålder m.m. Hushållerskan i en familj och arbetslösa är exempel på personer som var fråntagna motboken och därmed rätten att inhandla alkohol.⁷

1955 avskaffades motboken och samtliga systembolag samlades under ett enda statligt ägt bolag, det Systembolaget som vi känner till idag.⁸

2.3 Efter inträdet i EU

Den främsta anledningen till varför distansförsäljning av alkohol anses vara förbjuden i Sverige har sin grund i att Systembolaget har monopol på detaljförsäljningen. Det hela började med Sveriges förhandlingar inför ett svenskt medlemskap i EG/EU den 1 februari 1993 då dåvarande Europaministern Ulf Dinkelspiel framförde regeringens ståndpunkt. Här tog Dinkelspiel upp de punkter som ansågs känsliga eller rent av icke förhandlingsbara. Exempel på icke förhandlingsbara punkter var offentlighetsprincipen, allemansrätten och Sveriges militära alliansfrihet. Som känslig punkt var alkoholmonopolet.

Vid förhandlingarna var alkoholmonopolet uppmärksammat och som konsekvens av EU-inträdet blev Sverige tvunget att slopa Vin & Sprits monopol på import, export och tillverkning av alkohol. Å andra sidan kunde detaljhandelsmonopolet, Systembolaget, behållas. Det förklarades från Sveriges del att detta var viktigt från en hälso- och socialpolitisk synvinkel. Europeiska kommissionen bedömde att detaljhandelsmonopolet inte stred mot EG-rätten och hänsyn togs till den svenska alkoholpolitikens mål att skydda folkhälsan.

Förutsättningen för att Systembolaget skulle få fortsätta var att monopolet inte diskriminerar produkter från andra medlemsländer i förhållande mot Sverigeproducerade produkter.⁹ Att tillägga är även att kommissionen inte godkände detaljhandelsmonopolet utan valde att inte ingripa mot den; ”*Kommissionen kommer inte att ingripa mot Systembolagets försäljningsmonopol.*”

Sedan 1 juni 2004 har Sverige idag samma införselregler som övriga EU. Innan dess fanns ett undantag i det s.k. cirkulationsdirektivet. Undantaget innebar att Sverige hade rätt till att sätta en lägre nivå för privat införsel. Detta förhandlades till av Sverige under medlemskapsförhandlingarna men som sagt ovan så är detta undantag inte aktuellt längre.

---

⁶ Prop. 1998/99:137 s.29

⁷ Systembolagets hemsida

⁸ Prop. 1998/99:137 s. 29

⁹ Skriftväxling mellan Hans van der Broek och Ulf Dinkelspiel rörande alkoholmonopolet

Nu finns egentligen inga specifika kvoter som tidigare utan nu tillämpas referensnivåer för hur mycket som får tas in i Sverige. Dessa referensnivåer är fastslagna av Europeiska kommissionen och får inte överskridas. I dagsläget är nivåerna för alkohol som följande:

- 10 liter sprit
- 20 liter starkvin
- 90 liter vin (varav högst 60 liter mousserande vin)
- 110 liter öl

2.4 Sveriges alkoholmonopol i lagen

2.4.1 Partihandel

I alkohollagens (1994:1738) 4:e kapitel behandlas de som driver partihandel och i 2§ kan man läsa följande:

”Spritdrycker, vin och starköl får föras in till landet endast av den som enligt 1 § första stycket är berättigad att bedriva partihandel med sådana varor samt av detaljhandelsbolaget för att kunna fullgöra den skyldighet som anges i 5 kap. 5 §.”¹⁰”

Exempel på den som är berättigad att bedriva partihandel återfinns i 9§ och 12§ lag om alkoholskatt (1994:1564). Där finner man att ansökan måste göras hos skattemyndigheten för att registrera sig för mottagning av alkohol. Detta gäller dock endast om man yrkesmässigt tar emot dessa skattepliktiga varor från ett annat EU-land.

2.4.2 Detaljhandel

Här är lagen svår att misstolka. I alkohollagen framgår det i 5:e kapitlet 2§ att *”Detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl får bedrivas endast av detaljhandelsbolaget.”*¹¹ Definitionen av ”detaljhandelsbolaget” hittar man i samma kapitel 1§ där det framgår att detaljhandeln ska drivas av ett statligt ägt aktiebolag, m.a.o. Systembolaget.¹²

Samtidigt som det är klart vem som får bedriva detaljhandel här i Sverige är denna paragraf egentligen inte användbar i detta uppsatssammanhang då problemet inte ligger i att bolagen som genomför distansförsäljning av alkohol till svenska konsumenter ligger i Sverige utan i andra länder där distansförsäljning av alkohol inte är olaglig. Trots detta är det mycket viktig paragraf eftersom det förbjuder bolag att bedriva detaljhandel av alkohol i Sverige. Som förklarar ovan valde EG att inte ingripa mot Sveriges detaljhandelsmonopol, Systembolaget. Den distansförsäljning som sker bryter dock inte mot detta monopol eftersom bolagen inte är registrerade i Sverige och ingen detaljhandel

---

¹⁰ Alkohollagen (1994:1738) 4 kap. 2§

¹¹ Alkohollagen (1994:1738) 5 kap. 2§

¹² Alkohollagen (1994:1738) 5 kap. 1§

sker direkt på den svenska marknaden. Min åsikt å andra sidan är att man däremot kan diskutera huruvida handeln sker indirekt men inte på ett sätt som bryter mot lagen.

3. Den svenska alkoholpolitiken

3.1 Uppbyggandet

Den moderna svenska alkoholpolitiken formades under Alkoholpolitiska Utredningens (APU) arbete mellan 1965-1974. APU kom att bestå av ett stort antal sakkunniga, experter av olika slag samt ledamöter. Det omfattande material utredningen kom fram till en rad delmål och åtgärder som skulle minska befolkningens alkoholskador. Detta var annorlunda mot tidigare kommittéer och utredningar som ofta strävade efter att få folk att bli nykterister istället.¹³

Med andra ord blev det övergripande syftet enligt APU:s mening att åstadkomma återhållsamma alkoholvanor. Ett antal mål lades fram:

- Att någon betydelsefull alkoholkonsumtion inte får förekomma under uppväxttiden.
- Att genom upplysning och information i skolor m.m. ”avglorofiera” alkoholen i allmänhet.
- Att utbilda befolkningen om alkoholens skador och verkningar.
- Att söka inrikta konsumtionen på svagare alkoholdrycker.
- Att främja alkoholfria miljöer.
- Att förespråka återhållsamhet i situationer såsom under graviditet, på arbetsplatsen och i samband med bilkörning, båtfärder, bad och fiske.
- Att genom en aktiv prispolitik och färre systembolagsbutiker samt restauranger begränsa tillgängligheten av alkohol.
- Att motverka hembränning, smuggling, langning och annan illegal alkoholhantering.¹⁴

Detta förslag låg till grund för det beslut riksdagen tog 1977 om alkoholpolitiskt program. Idag gäller fortfarande de grunder detta beslut medförde. Det övergripande målet är fortfarande att motverka alkoholrelaterade skador och minska missbruket genom att begränsa den totala och alltför höga alkoholkonsumtionen.¹⁵

3.2 Totalkonsumtionsmodellen

I arbetet med den svenska alkoholpolitiska modellen har man använts av den så kallade totalkonsumtionsmodellen. Den skapades av den franske demografen Sully Ledermann och betonades när riksdagen tog beslutet 1977. Ledermann studerade alkoholkonsumtionen i olika länder och med hjälp av den data som samlades kunde han dra slutsatsen att konsumtionen är logaritmiskt fördelad genom befolkningen. En av modellens huvudteser är att ju högre totalkonsumtion desto fler högkonsumenter och därmed också desto mer omfattande missbruk finns det i samhället. Denna utveckling

---

¹³ SOU 1998:156 s.53

¹⁴ SOU 1998:156 s.53

¹⁵ SOU 1998:156 s.52

går att finna i en rad olika forskningsresultat i världen över. Med denna modell strävade man efter att sänka den totala alkoholkonsumtionen.¹⁶

På senare tid har dock totalkonsumtionsmodellen fått utstå kritik då kritikerna tar upp ett begrepp som heter preventionsparadoxen. Kritiken ligger i förhållandet mellan den totala konsumtionen i landet och andelen högkonsumenter. Motståndarna ifrågasätter var staten riktar sina krafter för att åstadkomma en minskning av de problem som alkoholkonsumtionen medför. Preventionsparadoxen innebär att andelen högkonsumenter står för lika många problem som andelen måttlighetskonsumenter.¹⁷ Detta innebär att det således måste vara mer lönsamt att koncentrera sig på denna kategori istället för att försöka få ner konsumtionen genom hela befolkningen, vilket borde vara klart mer resurskrävande.

Detta borde således kunna översättas till ett argument för att slopa Sveriges förbud mot distansförsäljning av alkohol. Detta argument kommer jag däremot att ta upp senare i denna uppsats.

---

¹⁶ SOU 1998:156 s. 54

¹⁷ SOU 1998:156 s. 55

4. EG-rättens juridiska synvinkel

4.1 Allmänt

Sedan den 1 januari 1995 är Sverige medlem i den Europeiska Unionen (EU). Samarbetet är uppbyggt på en rad olika fördrag mellan dess medlemsstater. Dessa fördrag innebär att medlemsstaterna har överlåtit en viss del av sin makt och beslutsbefogenheter till gemenskapen. Ett av fördragen är EG-fördraget¹⁸ (EGF) eller Rom-fördraget som det även kallas. Romfördraget skrevs under 1957 och sedan dess har det uppdaterats genom Maastrichtfördraget 1992 och Amsterdamfördraget 1997.

EG-fördraget är även en av tre så kallade pelare som håller upp den grundläggande utformningen av en struktur som egentligen är relativt komplicerad. Ramen runt de pelarna binds samman av ett ramverk i form av gemensamma institutioner och vissa grundläggande bestämmelser.¹⁹

Inom EG-fördraget brukar man tala om de ”fyra friheterna”, med detta menas fri rörlighet för:

- varor,
- tjänster,
- arbete och
- kapital.

För att uppfylla dessa friheter krävs att medlemsstaterna öppnar upp sig själva och restriktioner, tullar eller motsvarande avgifter avskaffas. Exempel på detta är artikel 28 och 29 som tas upp i nedanstående kapitel tillsammans med de tillhörande artiklarna 30 och 31.

4.2 28-31 artiklarna i EG-fördraget

I kapitel 2 i EGF finns fyra stycken artiklar som behandlar ”*Förbud mot kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna.*” I kapitel 2 i EGF behandlas två begrepp, dels förbudet mot nationell diskriminering och dels olika typer av nationella restriktioner. Medan artikel 28 förbjuder importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna förbjuder artikel 29 exportrestriktioner. Målet med 31:a artikeln är att eventuella statliga handelsmonopol inte agerar diskriminerande.

I det omdiskuterade ”Franzénmålet” (som tas upp nedan) tas artikel 30 upp vilken är en undantagsartikel. Den stadgar att en restriktion enligt 28 eller 29 kan få bestå om den ”...grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors och djurs hälsa...”. I Franzénmålet som gick till EG-

---

¹⁸ EG-fördraget är alltså den gemensamma benämningen för Romfördraget och de förändrande fördragen fram till denna dag.

¹⁹ Europarättens grunder s.27

domstolen för förhandsavgörande förklarar EG-domstolen att art. 30 inte gick att åberopa i detta fall. Anledningen var att de då ekonomiskt tunga och komplicerade tillståndsregler för att få importera alkohol till Sverige ansågs vara diskriminerande. Art. 30 användes från Sveriges sida för att tillståndsreglernas utformning var sådan för att skydda Sveriges folkhälsa. Förändring av reglerna ansågs öka alkoholens tillgänglighet och därmed vara ett hot mot folkhälsan. Mer om detta nedan.

Art. 28 och 29 är artiklar med direkt effekt och kan åberopas av enskilda i deras talan inför nationell domstol. Artiklarna är vida i sin mening och fokuserar mer på funktionen det handelshindrande organet har istället för benämningen eller utformningen. När det står ”samt åtgärder med motsvarande verkan”,²⁰ innebär detta att det räcker med att staten är inblandad. Exempel på detta är att staten kan finansiera helt eller delvis verksamheten eller har representanter som styr verksamheten. Även om verksamheterna är privata men utövas eller agerar med hjälp av staten kan det ändå falla in i denna benämning.²¹

---

²⁰ På engelska ”measures having equivalent effect”

²¹ Europarättens grunder s.186

5 Svensk-europeisk marknadsföringskonflikt

5.1 Sveriges lagstiftning för marknadsföring av alkohol

En annan aspekt av den rättsliga konflikt som denna uppsats hanterar är den som handlar om marknadsföringen av alkohol. I linje med sin restriktiva alkoholpolitik har svenska staten motarbetat allt uppmuntrande av alkoholkonsumtion i samhället och marknadsföringsreglerna är klart ett led i detta mål.²² Därmed har möjligheterna för marknadsföring varit mycket begränsade för de näringsidkare som vänder sig till konsumenter i samhället.

2§ i lagen med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkohol (1978:763) framgår de grundläggande bestämmelserna som var aktuella fram till årsskiftet 1999-2000. Här framgår det att *”särskild måttfullhet iakttas vid marknadsföring av alkoholdrycker”*. Marknadsföringen får heller inte vara påträngande eller på något sätt uppmanande till bruk av alkohol. Vidare i andra stycket framgår förbudet av annonsering i TV eller radio för att på så sätt marknadsföra alkoholdrycker. I tredje stycket stadgas även förbudet av kommersiell annonsering i periodiska skrifter och andra skrifter som tryckfrihetsförordningen är tillämplig. Det är denna paragraf som tidningen Gourmet bröt emot när de införde tre helsidesannonser i den upplaga som gick till tidskriftens prenumeranter. Rättsfallet kom att kallas *”Gourmet-målet”* och blev mycket uppmärksammat då det innebar stora förändringar i marknadsföringen av alkohol.²³

Då Stockholms Tingsrätt och Marknadsdomstolen båda kom fram till att det svenska förbudet mot marknadsföring av alkoholdrycker kom lagen att ändras. Alkoholreklamlagen från 1978-79 upphörde och de nya EU-anpassade reglerna infördes i den *”nya”* alkohollagen (SFS 1994:1738) den första januari 2000. Annonsering i TV och radio är fortfarande förbjudet men annars får marknadsföring göras genom annonsering med vissa undantag beroende på alkoholhalt.

5.2 Gourmet-målet

Gourmet är en tidskrift som ges ut av Gourmet International Products (GIP). Den finns i två olika upplagor, en för de prenumeranter som finns och en som finns att köpa i handeln. I augusti-oktober numret 1997 fanns tre stycken helsidesannonser i prenumerationsupplagan som marknadsförde alkoholdrycker. En helsida för ett rödvin och två för whisky.

Klaganden Konsumentombudsmannen menade att dessa annonser stred mot alkoholreklamlagen. Svaranden Gourmet International Products menade att reglerna i

---

²² Punkt 29 i EG-domstolens förhandsavgörande i Gourmet-målet

²³ Gourmet-målet tas upp nedan.

alkoholreklamlagen stred mot EG-rätten. Då rättsläget var oklart vidarebefodrade TR två frågor till EG-domstolen för förhandsbesked.

- Skall artiklarna 28 eller 49 i Romfördraget tolkas så, att de är till hinder för nationell lagstiftning innehållande ett generellt förbud mot alkoholreklam, såsom det förbud som finns i 2 § alkoholreklamlagen?
- Om frågan besvaras jakande: Kan ett sådant förbud då anses befogat och proportionellt för att skydda människors hälsa och liv?"

Kortfattat svarade EG-domstolen att artiklarna i EG-fördraget inte medförde hinder för 2§ i alkoholreklamlagen under förutsättning att lagens varande faktiskt skyddar folkhälsan på ett sådant sätt som gör att handelshindret inom gemenskapen går att försvara.

KO lade fram som grund för sin talan att de restriktioner som alkoholreklamlagen innebär är ett led i Sveriges alkoholpolitik som är utformad så att folkhälsan värnas om i första hand. Det går således inte att se på förbudet att marknadsföra alkohol som en separat handelsrestriktion. Vidare tryckte KO på de effekter som en liberalisering av alkoholreklamlagen skulle innebära.

Gourmet International Products menar i sin talan att det inte går att göra en koppling med ökad alkoholkonsumtion och liberaliserad alkoholreklam och visar skillnaden mellan Sverige och Finland som exempel. Sveriges genomsnittliga alkoholkonsumtion har ökat mer än Finlands trots att det inte är förbjudet med marknadsföring av alkohol där. GIP förklarar vidare att marknadsföring av en ny produkt är essentiellt då en producent eller en säljare vill hitta konsumenter. Dessutom är alkohol en produkt som funnits sedan urminnes tider och effekten är något som de flesta människor känner till. Vidare menar GIP att målet med alkoholreklam inte är att höja totalkonsumtionen utan att få konsumenter att byta produkt. Gourmet hänvisar även till Franzén-målet där EG-domstolen förklarar att den svenska regeringen, som hänvisat sig på art. 30, inte kunnat påvisa att de regler som låg till grund i målet stod i proportion till syftet. Artikel 30 stadgar att import- och exportrestriktioner eller förbud får finnas om målet med dem är att skydda människors hälsa. Franzénmålet kommer att tas upp nedan.

Marknadsdomstolen medger att annonseringen i tidskriften Gourmets prenumerationsupplaga strider mot 2§ alkoholreklamlagen. Vidare konstaterar MD att staten har tillgång till en rad olika styrmedel för att uppnå sitt restriktiva alkoholpolitiska mål varav detaljhandelsmonopolet och prisinstrumentet anses vara viktigast. Utöver dessa två finns även restriktiva serveringsbestämmelser, påverkan på öppettider samt information och hälsouppllysning. På grund av detta, EG-domstolens förhandsavgörande och rättspraxis bedömer MD att annonsförbudet inte är tillräckligt effektivt för sitt syfte.

6. Rättsfall

6.1 C-189/95 Franzénmålet

Detta omdiskuterade rättsfall kom att kallas "Franzénmålet" eller "F-målet" efter dess målsägande, Harry Franzén. Franzén var ägare av en livsmedelsbutik i Röstånga och efter Sveriges inträde i EG började Franzén att sälja alkoholdrycker i sin butik. När Franzén åtalades för olovlig försäljning och olovligt innehav av alkohol detta förklarade han att Sveriges alkohollag ligger under EG-rätten som dels genom sina nuvarande 28:e artikel syftar till att kvantitativa importrestriktioner inte får förekomma inom EG/EU. Landskrona Tingsrätt valde då att begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen då de ansåg att klarhet i frågan om Sveriges detaljhandelsmonopol Systembolaget stod i strid med gemenskapsrätten. Följande frågor bifogades:

1. Är ett lagstadgat monopol sådant som Systembolaget förenligt med artikel 37 i Romfördraget?
2. Strider ett lagstadgat monopol sådant som Systembolaget mot artikel 37 i Romfördraget och , om så är fallet, skall monopolet upphöra eller är en anpassning möjlig?
3. Om ett monopol sådant som Systembolaget skulle anses strida mot artikel 37, föreligger då någon anpassningsperiod eller skulle bolaget ha upplösts eller anpassning ha skett per den 1 januari 1995?
(Författarens anm. artikel 37 heter i dagens läge artikel 30.)

EG-domstolen kom fram till att Sveriges lagstadgade monopol, systembolaget inte bröt mot EG-fördragets 37:e artikel bolaget inte var diskriminerande mot andra utländska produkter. Dessutom godtogs förklaringen att systembolaget är ett medel i den restriktiva alkoholpolitik som förs till hänsyn av skyddandet av folkhälsan. Franzén menade i målet att faktum att importen av alkoholdrycker endast får göras av aktör som innehar tillverknings- eller partihandelstillstånd är diskriminerande.

Här höll EG-domstolen med. Under sju punkter utdöms det lagstadgade tillståndssystemet. Tillståndssystemet är hindrande då det fördyrar alkoholdrycker på grund av mellanhänder och de avgifter som är oskäligt höga. På grund av detta är antalet beviljade tillstånd är lågt (223 st i oktober 1996). EG-domstolen menar här att den svenska lagstiftningen står i strid med artikel 30 i fördraget. Sveriges regering åberopar dock artikel 30 i EG-fördraget och hävdar att restriktionerna är ett medel för att skydda folkhälsan. EG-domstolen bekräftar att undantag till artikel 30 går att hänvisa till nuvarande artikel 28 och att detta har godtagits i rättspraxis. Trots detta menar domstolen att regeringens mål att skydda människors hälsa inte går att försvara med de höga avgifter som finnes det lagstadgade tillståndssystemet. Under dessa omständigheter fasthåller EU-domstolen att tillståndssystemet hindrar handeln och står i strid med dåvarande artiklarna 30 och 36. Detta på grund av att systemet endast tillåter aktörer med tillstånd och att systemet innebär stora kostnader för tillståndsinnehavarna.

6.2 NJA 2004:137

Detta rättsfall gick ända upp till HD som i sin tur har skickat en förfrågan till EG-domstolen. Beroende på vad EG-domstolen kommer fram till innebär en stor förändring i distansförsäljningen av alkohol till Sverige.

År 2001 gick en grupp personer ihop och köpte vin tillsammans, sammanlagt 720 kartonger á 6 flaskor per kartong. Det rörde sig om 3240 liter vin. Vinet fördes in till Sverige via Malmö utan att anmälan till tullen gjordes. I Göteborg beslagtogs vinet och enligt 16§ i lagen om straff för smuggling (2000:1225) skulle vinet förverkas.

Vid Göteborgs tingsrätt förklarar åklagaren att svarandena har köpt vin dels från en svenskspråkig dansk hemsida och dels direkt från producenten. Betalning för vinet har gjorts till två svenska postgironummer. När vinet kom till Malmö gjordes ingen anmälan till tullen och åklagaren åberopar 4 kap. 2§ alkohollagen som stadgar att vin, starköl eller sprit inte får införas i landet. I denna paragraf finns vissa undantag såsom resandeförseln men denna kräver att konsumenten själv för in alkoholen. På dessa grunder menar åklagaren att importen av vinet är ett brott mot smugglingslagen och på grund av detta skall vinet förverkas.

Svarandena förklarade sig på olika sätt men merparten anförde att Sverige är medlemmar i EU och måste därmed följa de lagar och förordningar som stadgas av EU. De menar vidare att 4 kap. 2§ alkohollagen (d.v.s. att endast detaljhandelsbolaget (systembolaget) och berättigade parter får importera alkohol vid partihandel) strider mot EU-fördragets 28 art. som stadgar att ”kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna”. Dessutom menar svarandena att skatt har betalats där köpet är genomfört, d.v.s. i Spanien, att i enighet med gällande EG-lagstiftning. Vidare förklarar svaranden att vinet är köpt för privatkonsumtion och därmed kan ingen risk för allmän hälsa och moral föreligga. Dessutom är en fullmakt utfärdad till säljaren/speditörfirman som även förklarar att svarandena är fyllda 20 år och att beställningen är för privat bruk.

Andra svaranden har förklarat att de har förlitat sig på att transportbolaget har haft kännedom om rättsläget och att de ska ha genomfört korrekt anmälan till tullen.

En av svaranden förklarade att hans beställning endast var en present och att detta får importeras mellan EU-länder.

Den sista svaranden menade att denne inte alls har genomfört någon beställning som avses i målet.

Tingsrätten angav som domskäl att det av utredningen framgår att beställningen gjordes via Internet och att det därmed inte handlar om någon resandeförsel, vilket annars är tillåtet enligt 4. kap 2§ alkohollagen. Vidare förklarar TR att så kallad distansförsäljning inte är tillåten enligt svensk rätt. Sådan import får endast genomföras av Systembolaget och därigenom. Påföljden är därmed förverkning av smuggelgodset i enlighet med 16§ i lagen om straff för smuggling. Vidare har frågan huruvida Sverige bryter mot EG-rättsliga principer tagits upp. TR medger att om EG-rätten skulle stå över den svenska alkohollagstiftningen är det den tidigare som gäller. Å andra sidan hänvisar TR till det så kallade Franzénmålet (som tas upp i denna uppsats). I detta mål görs en

begäran om förhandsavgörande av Landskrona Tingsrätt till EG-domstolen som granskar fallet. I EG-domstolens underrättelse är det vissa delar av Sveriges alkohollag som måste ändras men däremot gör kommissionen inga krav ändring när det kommer till distansförsäljningen. Dessutom hänvisar TR till *proposition 1998/99:134 om vissa alkoholfrågor m.m.* där utredningen anser att distansförsäljning av alkohol till Sverige från andra länder skall fortsätta att vara förbjudet.

TR förklarar vidare att ett eventuellt hävande av förbjudet skulle urholka den alkoholpolitiska plattform som byggts upp och slagit vakt om. Denna nya kanal skulle snabbt öka i omfattning med betydande svårigheter angående ålderskontroll, skatteuttag och ökad alkoholkonsumtion i landet som resultat. Med rättspraxis som hänvisning anser TR inte att EG-rätten inte står över Sveriges alkohollagstiftning eftersom monopolet inte diskriminerar andra utländska produkter och därmed skall vinet förverkas.

Tolv av de svarandena överklagade i Hovrätten för Västra Sverige och åklagaren bestred ändring. HovR instämmer med TR och bygger detta på följande argumentering. I Franzénmålet konstaterade EG-domstolen att detaljhandelsmonopolet sytembolaget inte stred mot artikel 31²⁴ i EG-fördraget då systembolaget inte diskriminerar eller missgynnar utländska produkter. Däremot invände EG-domstolen på svenska bestämmelser angående importen av alkoholdrycker endast var förbehållen bolag med tillverknings- och partihandelstillstånd. I denna fråga handlar det om privatimport något som EG-domstolen aldrig invände mot. 1998 gjordes lagändringar i alkohollagen. I förarbetena till dessa ändringar beaktade man både Franzénmålet och en formel underrättelse från EU-kommissionen men någon ändring av Sveriges förbud mot distansförsäljning blev inte aktuell.

Såsom TR trycker även HovR på komplikationer som ålderskontroll, skatteuttag och postorderförsäljning inom landet. HovR hänvisar till förarbetena som förklarar att detaljhandelsmonopolet skulle på sikt vara svårt att upprätthålla och tillslut skulle "*den alkoholpolitiska regleringen undergrävas*"²⁵. HovR ger, jämfört med klagandena, en mer begränsad tolkning av Franzénmålet och fastställer därmed Tingsrättens dom, d.v.s. att förverkandet av vinet skall bestå.

Samtliga klaganden, utom en, överklagade Hovrättens beslut till Högsta Domstolen. HD beslöt att vända sig till EG-domstolen för att få ett förhandsavgörande efter att riksåklagaren bedömde det vara nödvändigt trots att klagandena ansåg att det inte behövdes få ett förhandsavgörande.

HD har begärt förhandsavgörande rörande tolkning av art. 28, 30 och 31 i följande frågor²⁶:

1. Kan det anses att det nyss angivna importförbudet utgör en del i detaljhandelsmonopolets funktionssätt och att det på den grunden inte hindras av artikel 28 utan skall prövas endast enligt artikel 31?

---

²⁴ Dåvarande art. 37 i EG-fördraget

²⁵ NJA 2004 s.137

²⁶ NJA 2004 s.137

2. Om frågan under 1 besvaras jakande, är importförbudet i så fall förenligt med de villkor för statliga handelsmonopol som anges i artikel 31?
3. Om frågan under 1 besvaras nekande, skall artikel 28 i EG-fördraget tolkas så, att den i princip utgör hinder för det aktuella importförbudet trots den skyldighet för systembolaget som föreligger att på begäran anskaffa alkoholdrycker som inte finns i lager?
4. Om frågan under 3 besvaras jakande, kan ett sådant importförbud då anses befogat och proportionellt för att skydda människors hälsa och liv?

6.3 Ö 107-05

I detta rättsfall tog HovR ett beslut trots att ovanstående rättsfall fortfarande inte är avklarat. Bakgrunden är sådan att Gunnar Havrup beställde trettio flaskor vin via Internet som tog i beslag av tullen den 29 juni 2004.

Gunnar Havrup åberopade artikel 28 i EG-fördraget eftersom han ansåg att distansförsäljningsförbudet som alkohollagen stadgar innebär en kvantitativ importrestriktion som enligt artikeln är förbjuden inom EU. Vidare menar Havrup att artikel 30 inte går att åberopa som folkhälsoskäl då betydelsen av handelshindret inte är proportionellt med alkohollagens regler om införsel. Den mängd alkohol som Havrup importerade är mycket begränsad och är för honom och hans familjs egna bruk och innebär därmed ingen påverkan för folkhälsan.

Åklagaren i målet menar att distansförsäljning av alkohol inte är laglig om köparen inte får in alkoholen i landet personligen. Detta innebär att smugglingslagen är tillämplig men att HovR bör vänta till beslut fattas av HD i mål B 712-03 (d.v.s. NJA 2004:137 ovan).

Hovrättens bedömning är sådan att Gunnar Havrup inte har det tillstånd som krävs för att importera vin på distansbasis enligt 4 kap. 2 § första stycket i alkohollagen. Vidare är den distansförsäljning av alkohol som föreligger i detta fall ej tillåten. HovR identifierar vidare att Havrups potentiella skyldighet men inser samtidigt genom rättspraxis och EG-rätt att *"det närmast undantagslösa förbudet för privatpersoner att införa alkoholdrycker till Sverige annat än i samband med personlig inresa, måste anses oproportionerligt i EG-rättslig mening när intresset att skydda folkhälsan ställs mot förbudets betydelse som handelshinder."*

HovR avslutar med att enligt legalitetsprincipen skall beslaget därmed hävas.

7. Analys

I denna uppsats har en deskriptiv framställning av Sveriges alkohollag och alkoholpolitik framförts. Det är viktigt att förstå hur Sveriges tidigare samhällssituation har sett ut för att inse varför situationen ser ut som den gör idag. Stor fattigdom och, jämfört med idag, mycket mer liberal alkoholpolitik. 1800-talets alkoholromantiska sekel byggde upp till något som skulle svänga över till den extrema motsatsen där en folkomröstning genomfördes angående alkoholens varande eller icke varande. Nykteriströrelsen kom att bre ut sig ordentligt i Sverige. I samband med denna rörelse började staten sakta men säkert ingripa mot samhällets överkonsumtion av alkoholdrycker.

Idag är samhällssituationen mycket annorlunda men den restriktiva alkoholpolitiken lever kvar i staten. Alkoholrestriktionen har blivit till en statlig norm. I samband med Sverige blev medlemmar i Europeiska Unionen så har vår lagstiftning ifrågasatts och prövats åtskilliga gånger och distansförsäljningsförbudet samt marknadsföringsförbudet är exempel på detta. EU är en institution som unifiarer Europas lagar och regler och agerar motvikt i svenska statens vilja att behålla kontrollen.

I flera rättsfall har EG-rätten utgjort hinder för svensk lagstiftning med lagförändring som följd. Idag ligger ett rättsfall med fyra frågor på EG-domstolens bord för förhandsavgörande. Det är första gången som distansförsäljningsförbudet har tagits upp på detta sätt. Även om EG-domstolens förhandsavgörande är vägledande för HD så väntas EG-domstolens dom även bli HD:s dom.²⁷

I detta arbete har både för- och nackdelar med Sveriges restriktiva alkoholpolitik identifierats. Den gemensamma nämnaren som fördel är statens vilja att värna om folkhälsan, att genom främst alkoholmonopol och hög prissättning hållt alkoholkonsumtionen i schack. I flertalet propositioner har utredningar framhållit sina restriktiva intentioner. I slutet av 1970-talet kom fransmannen Sully Ledermann fram med totalkonsumtionsmodellen vilken blev mycket viktig för den moderna alkoholpolitiken i Sverige. En modell där ett lands totalkonsumtion kunde ritas upp logaritmiskt genom befolkningen. Samtidigt kom kritikerna fram med preventionsparadoxen vilken ifrågasatte var staten skulle lägga ner sin energi på att få ner alkoholkonsumtionen. Enligt förklaring i kapitlet 3.2 kostade den del av befolkning som ansågs vara högkonsumenter lika mycket för staten som normalkonsumenterna, d.v.s. majoriteten. Kritikerna menade att resultatet blir större om energin lades ner på högkonsumenterna än att försöka få majoriteten av Sveriges befolkning att dricka mindre.

Att distansförsäljningsförbudet och marknadsföringsförbudet är medel som får svenskarna att dricka mindre är något som inte bara propositioner utan även domstolar har konstaterat. Problemet ligger i huruvida det går ihop med EG-rättens grundtanke om ekonomisk frihet. Denna grundtanke är extremt viktig för EU och EG-fördraget är en av EU:s tre grundpelare som håller upp EU:s struktur, däremot får denna grund inte vara till skada för medborgarna och därmed finns artikel 30 i EG-fördraget som tillåter handelsrestriktioner mellan länder om målet är att skydda medborgarna. Frågan är då om

---

²⁷ Intervju med JG.

artikel 30 går att åberopa i samband med detta. I Gourmet-fallet där Sveriges alkoholreklamlag ställs på sin spets anser inte rätten att målet med marknadsföringsförbudet väger upp med den handelrestriktion den innebär Sverige och resterande EU mellan. De svaranden i NJA 2004:137 (där HD har begärt förhandsavgörande från EG-domstolen) tar upp samma sak i sin talan, att distansförsäljningsförbudet väger upp mot vad det innebär, en restriktion i handeln, något som står i strid med en av EU:s mest fundamentala grunder.

Om de svarande i NJA 2004:137 får deras beslag hävt har detta beslutats på grund av att distansförsäljningsförbudet strider mot EG-rätten. Detta kommer säkerligen innebära att distansförsäljningen inte blir olaglig i Sverige. Då riskerar svenskarna inte att få sin beställning beslagtagen och förmodligen kommer denna typ av alkoholförskaffande att öka avsevärt. Den framtida frågan är huruvida om alkoholskatterna kommer att bli ämne skattesänkning. Detta får framtiden att avgöra och det är denna situation som EG-domstolen men främst HD:s beslut kommer att innebära. Jag har fått olika tidsuppgifter på när EG-domstolens beslut kommer men säkerligen under 2006.

8. Avslutande kommentarer

Detta arbete har sökt att belysa den handelsrättsliga komplikationen som finns idag. Vi har HD som väntar på svar från EG-domstolen, det är svårt att säga när förhandsbeskedet kommer HD tillhanda men förmodligen under 2006. Detta förhandsavgörande, vilket i min personliga mening, kommer förmodligen säga att sveriges distansförsäljningsförbud står i strid med EG-rätten. Detta kommer i förmodligen innebära att HD avslår Hovrättens domslut och häver beslaget av de 720 lådor vin som beslagtogs av tullen 2001. Med detta eventuella domslut innebär att Sveriges befolkning kommer kunna få köpa utländsk alkohol via Internet och få den levererad till sitt hem utan att behöva själv följa med.

Som grund för detta åberopas de tidigare domar såsom Franzén-målet och Gourmet-målet som båda innebar stora förändringar för svensk alkohollagstiftning. Alkohol är något som funnits sedan urminnes tider och svenskarna är inte mindre insatta i alkoholens effekter än exempelvis fransmännen. Ett ytterligare skäl till slopat distansförsäljningsförbud är att Sverige är enda landet inom EU som har distansförsäljningsförbud av alkohol.

9. Referenslista

Offentligt tryck

- Boman, Ulrika
Trolldal, Björn
Gustafsson Nina-Katri – *Alkoholkonsumtionen och dess olika delmängder 2004*, SoRAD (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning), 2005
- *Skriftväxling mellan Hans van der Broek och Ulf Dinkelspiel 20-21 december 1993*, bilaga till Sveriges anslutningsföredrag.
- SOU 1998:156
- Systembolaget
(<http://www.systembolaget.se/Applikationer/Knappar/OmSystembolaget/Systembolagshistoria.htm>) 17 nov 2005 17.25
- Prop. 1998/99:134 om vissa alkoholfrågor m.m.

Rättsfall

- NJA 2004:137 (Målet som för närvarande ligger för förhandsavgörande hos EG-domstolen)
- EG-Domstolen förhandsavgörande C-189/95 ("Franzénmålet")
- Hovrätten över Skåne och Blekinge Ö 107-05
- Marknadsdomstolen 2003:5 (Gourmet-målet)

Litteratur

- Bernitz, Ulf och Kjellgren, Anders – *Europarättens grunder*, Norstedts Juridik, Stockholm, 1999
- Hellner, Jan - *Metodproblem i Rättsvetenskapen – Studier i förmögensrätt*, Jan Hellner, Stockholm, 2001

Intervju

- Intervju med JG, grundare av ett företag som säljer alkohol via Internet²⁸

---

²⁸ JG vill inte figurera med varken sitt namn eller firma då bolaget fortfarande är i uppstartningsfasen. Bolaget är dock registrerat i Estland delvis på grund av att spritskatten är lägre än de flesta EU-länder. Deras hemsida är byggd med inte lanserad och kommer främst att vända sig mot Sverige som marknad.